

[Holger Hansen.]

skatter er en nødvendig del af denne politik såvel som en stor indsats i uddannelserne, hvis nødvendighed næppe kan overvurderes.

Med disse ønsker om ændringer vil jeg gerne tilsige vor medvirken til at stille den grønlandske befolkning frit i sit valg af placering som borgere i det danske rige.

Svend Haugaard: Først en tak for en værdifuld redegørelse.

Der er ingen grund til at skjule, at Grønland er en udfordring med mange problemer. Det var en dristig beslutning, da man ændrede den førte politik og gik over til en hurtig teknisk udbygning, hvilket nødvendiggjorde støtte til en koncentration af befolkningen. Det var dristigt, fordi der blev tale om vældige udgifter, og dristigt, fordi det måtte medføre omvæltninger for det grønlandske samfund, som det var svært at overskue følgerne af.

Koncentrationspolitikken blev nødvendiggjort dels af de ændringer i erhvervsforholdene, som sælens bortvandring medførte, dels af ønsket om den stigende levestandard, og den var dermed eneste mulighed. Det ville være for lyrisk at tro, at man ville være i stand til i længden at klare sig på udstederne med de krav, der i dag stilles til levestandard.

Den lagte udviklingsplan frem til 1975 finder jeg i hovedtrækkene er rigtig, og jeg kan vedstå det radikale venstres medansvar for den lagte plan. Der er nogle, der har hævdet — det er sket i offentligheden og i pressen — at udviklingen er gået for hurtigt, og at det giver for store problemer, når sjælen ikke er i stand til at følge med. Men vi må spørge: hvilken bolig, hvilket børnehjem, hvilket hospital og hvilken arbejdsplads er kommet for tidligt? Jeg har ikke andet svar herpå, end at der er behov for alt og mere til.

Der er sket meget store tekniske fremskridt, og man er langt på vej, selv om der er adskilligt tilbage. Det, der er gjort, er i det store og hele dygtigt gjort, selv om det selvfølgelig er rigtigt, som hr. Carl P. Jensen fremhævede, at der må ske fejl, hvor der handles. Jeg mener, der er grund til at anerkende den indsats, der er gjort.

Det samme gælder den sociale udbygning og udbygningen af sundhedsvæsenet og en

bedre hygiejne. Det er et meget stort plus, at ingen familie i dag i Grønland uforskyldt må lide social nød. Grønland er — trods den voldsomme befolkningsekspllosion, som nu heldigvis ser ud til at være under nedtrapning — hverken teknisk eller socialt set et u-land. Men dermed være ikke sagt, at alt er såre godt.

Der er for det første et meget stort psykologisk problem: et livsmønster er slået i stykker, og der har ikke været tid og kraft til at forme et nyt. Der er opstået en forståelig rodløshed og rådløshed, som får uheldige følger, hvis symptomer bl. a. ses i form af stort spiritusforbrug og i stigende kriminalitet. Før var der en indre vilje og drivkraft, nødvendiggjort af de barske vilkår for at overleve. Nu er man delvis tilskuer til en voldsom udvikling med tilskuernes passivitet til følge, og det er ikke uforståeligt, at det kunne gå sådan.

Det andet meget store problem er de fremtidige erhvervsmuligheder. Da sælen gik bort, satsede man på torsken, som viser sig at være usikker. I hvert tilfælde skal man så langt til havs for at få tilstrækkeligt af den, at det er svært at tage den, når man ikke har tradition for langfarter med store både. Men der er ingen vej tilbage til kajaken og hver mands beskedne fangst. De grønlandske erhverv har meget barske vilkår. De er få og meget specialiserede. Det er havet som det vigtigste; det er lidt med får og rener, en smule husflid og muligvis noget turisme. Ganske vist kan den grønlandske natur være et drømmesyn af et betagende natursceneri, men der er en kort sæson, og erhvervet kræver store investeringer, der er tåge og storsis, som ødelægger mulighederne for at få det store ud af det.

Vi må erkende, at med de nu kendte erhvervsmuligheder vil det ikke være muligt at skabe balance mellem indtægt og udgift, og at det aldrig vil blive muligt for et selv bærende Grønland at nå op til vor levestandard på grund af de karrige muligheder, medmindre råstof i Grønlands undergrund og eventuelt i dets fastlandssokkel giver nye muligheder. Vi kan håbe her, og der er visse faste ting at knytte forhåbningerne til, men der er et langt stykke igen, inden det viser sig i praksis. I bedste fald kan det klare en del af de økonomiske problemer, men det klarer ikke de psykiske.